

Posudek vedoucího diplomové práce

Téma: Smluvní pokuta

Autor: Karolína Khůnová

Vedoucí: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Posuzovaná diplomová práce pojednává o problematice smluvní pokuty. Jde o téma značně tradiční. Smluvní pokuta je jako prostředek zajištění, resp. utvrzení závazku, upravena stabilně po dlouhou dobu a bez výraznějších koncepčních změn. Přes stručnost úpravy (či možná právě kvůli ní) se však jedná o institut, s nímž je dlouhodobě spojena celá řada výkladových problémů. Současně se jednalo - před rekodifikací soukromého práva - o institut, který byl paralelně regulován v občanském i obchodním zákoníku. Existence obou úprav vedla v mnoha směrech ke vzniku dvojkolejné judikatury a k potřebě vysvětlovat v rámci výkladu samotného institutu smluvní pokuty i odlišnosti obou úprav. Po nabytí účinnosti stávajícího občanského zákoníku (a zrušení obchodního zákoníku) došlo ke sjednocení, současně však i ke spojení prvků obou předešlých úprav do jedné. Bližší rozbor dopadů těchto změn či použitelnosti dřívější judikatury za účinnosti stávajícího zákonného stavu je tedy více než žádoucí. Téma je tak možné bez pochyb označit za plně způsobilé ke zpracování formou diplomové práce.

S ohledem na již uvedené je patrné, že autorka si zvolila poměrně úzce ohraničené téma, které v úpravě současného občanského zákoníku zabírá pouhých pět paragrafových ustanovení. Rozvržení samotného textu práce uvedeným východiskům plně odpovídá. Diplomantka svůj výklad zahajuje vysvětlením základních pojmů. Zaobírá se přitom zejména odlišením zajištění a utvrzení závazků, které je nově zakotveno i přímo v zákoně nebo základním vymezením samotné smluvní pokuty a jejich funkcí či odlišením smluvní pokuty a penále. Druhá, nijak výrazně rozsáhlá, část se věnuje exkurzu do historického vývoje institutu smluvní pokuty počínaje římským právem a konče úpravou obchodního zákoníku z roku 1991. Informace jsou zde podávány stručně, přehledně a z pohledu tématu přínosným způsobem. Následující partie je již zaměřena na samotné jádro zkoumaného tématu. Část je sice poněkud neobratně nazvána *Smluvní ujednání a jejich formální náležitosti smluvní pokuty*, obsahově se však v základu zaměřuje na základní znaky institutu smluvní pokuty, tedy na obsahové a formální náležitosti. Pozornost je však věnována i problematice výkladu ustanovení o smluvní pokutě (míněno tím výkladu ustanovení smluvních nikoliv zákonných ustanovení), kdy je poukazováno například na použití odchýlného označení instrumentů směřujících zajištění závazku, které se však se smluvní pokutou obsahově v převážném

rozsahu kryjí (storno, sankce atp.). Samostatné podkapitoly jsou pak zacíleny na smluvní pokutu v některých specifických situacích, kdy je její volné ujednání dále korigováno speciální zákonnou úpravou (pracovní smlouvy, nájemní smlouvy, spotřebitelské smlouvy). Následující samostatná partie je zaměřena na vymezení pravidel pro stanovení výše smluvní pokuty a její moderaci. Autorka se zřejmým citem posoudila význam této otázky z pohledu celé problematiky a věnuje mu téměř čtvrtinu práce. S ohledem na to, že se jedná o mechanismy, které byly v předchozím občanském a obchodním zákoníku řešeny odlišně a současně byly výrazným předmětem zájmu judikatury, je třeba pozornost, kterou jejich řešení diplomantka věnuje, nutně pochválit. Předposlední část je zaměřena na akcesoritu smluvní pokuty, zejména ve spojitosti se vznikem a zánikem smluvní pokuty, popřípadě se změnou subjektů závazků v důsledku postoupení pohledávky. Závěrečná část se dotýká otázek spjatých s promlčením smluvní pokuty, její splatnosti a případnými úroky z prodlení. Lze konstatovat, že téma bylo rozvrženo přehledně, autorka se dotýká všeho podstatného, co s problematikou smluvní pokuty souvisí.

Odborná úroveň zpracování je na odpovídající úrovni. Autorka se při výkladu přidrží osvědčených zdrojů (viz dále). Její výklad je tak především kompilátem myšlenek a závěrů, které jsou v těchto pramenech informací obsaženy. Je však podán vyváženým a přehledným způsobem s důrazem na změny, které přinesla nová právní úprava. Místy je pak možné nalézt i značně originální myšlenky uchazečky, které jsou minimálně podnětné pro další zamyšlení (např. úvaha o možném soudním zvýšení smluvní pokuty – s. 46 an.). Jen občas je možné se setkat s ne zcela přesným tvrzením či neúplným údajem. Příkladem může být odkaz na již zrušený § 4b zákoníku práce (s. 26). Někde by bylo lepší myšlenky více rozvést, resp. dovysvětlit (např. tvrzení, že dle obchodního zákoníku bylo možné, aby soud snížil smluvní pokutu bez návrhu, tedy z úřední povinnosti, což poněkud vzbuzuje dojem, že soud mohl bez dalšího zahájit z úřední povinnosti celé řízení).

Diplomantka v dostatečném rozsahu pracuje s odbornými prameny. Přehled užitých literárních zdrojů čítá několik desítek položek. Hojně byla rovněž používána dostupná judikatura Nejvyššího soudu. Citační aparát, jímž je práce doplněna, čítá více než dvě stě odkazů. Citováno je intencí platné citační normy.

Formální úroveň zpracování je na slušné úrovni, nicméně autorka se zcela nevyvarovala určitých prohřešků proti pravidlům pravopisu či interpunkce. Mnohde čtenáře poněkud vyruší její stylistická neobratnost, resp. nepozornost při formulaci myšlenek (např. *...zaměstnavatelé zaniká zaměstnancův dluh; ...úprava obchodního zákoníku pak si vzala předlohu; ...důkazní břemeno nese dlužník; ...pro věřitele bylo tedy nebylo aj.*). Počet těchto nedostatků však není nijak vysoký a práci výrazněji nepostihuje.

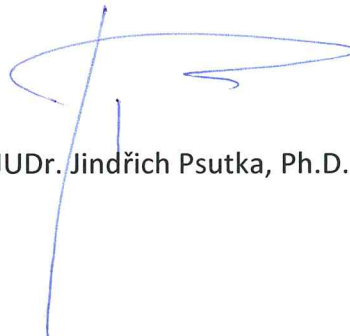
Lze shrnout, že odevzdaná práce splňuje požadavky kladené na závěrečnou práci v magisterském studijním programu. Autorce se podařilo vypořádat se s tématem smluvní pokuty komplexním způsobem. Odevzdaný text pochopitelně nepřináší výraznější množství vlastních myšlenek či snad myšlenek originálních. Jde však o souladně uspořádaný přehled

informací, který případnému čtenáři umožňuje získání základních informací o institutu smluvní pokuty a jeho změnách v procesu rekodifikace soukromého práva. Pochválit je pak třeba především dodržení zvoleného tématu v celém rozsahu práce. Jisté vytýkané nedostatky jsou převážně dílčího rázu. Práci proto k obhajobě **doporučuji** a v případě jejího úspěšného zvládnutí navrhuji práci hodnotit jako výbornou.

Otázky:

- 1) Shrňte základní rozdíly v úpravě smluvní pokuty v novém občanském zákoníku oproti předchozím úpravám. Řeší podle Vás nová úprava všechny problémy úprav předchozích, nebo zákonodárce plně nevyužil možnosti jejich nápravy?
- 2) Ponechává podle Vás současná úprava možnost dlužníkovi zvolit mezi návrhem na snížení výše smluvní pokuty a namítnutím neplatnosti pro rozpor s dobrými mravy?

V Plzni dne 10. května 2015

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.